

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільного процесу

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ПРАКТИКУМ З НОТАРІАТУ»
(електронне видання)**

Харків – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Методичні рекомендації
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ПРАКТИКУМ З НОТАРІАТУ»

галузь знань 08 «Право»
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр» (відповідно до ECTS)
спеціальності 081 «Право»

Затверджено вченою радою університету
(протокол № від р.)

Харків – 2019

Навчальне видання

Методичні рекомендації
для практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ПРАКТИКУМ З НОТАРІАТУ»

Навчально – методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з **навчальної дисципліни «Практикум з нотаріату»** / Уклад.: Баранкова В.В., Гузе К.А., Колісник О.В., Коломієць Я.Л., Тимошевська І.П., Шутенко О.В., Білоус К.В.. – Х.: Національний юридичний ун-т ім. Я.Мудрого, 2018.

Укладачі: В. В. Баранкова
К.А. Гузе
О.В. Колісник
Я.Л. Коломієць
І.П. Тимошевська
О.В. Шутенко
К.В. Білоус

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2019 р.)*

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Практикум з нотаріату» включає поняття про акти-документи в нотаріальному процесі; загальні вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії; нотаріальні акти, що фіксують відсутність умов для вчинення нотаріальної дії; нотаріальні акти, що оформлюють окремі процесуальні дії в межах нотаріальної справи; нотаріальні акти, що фіксують результат вирішення нотаріальної справи.

Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами основних категорій та інститутів нотаріального процесу, оволодіння навичками складання нотаріальних актів-документів.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Практикум з нотаріату» студенти повинні:

- **знати** сутність основних категорій нотаріату і нотаріального процесу; суть і значення нотаріальної процесуальної форми; джерела нотаріального процесуального права та їх структуру; порядок викладення текстів та підписання посвідчувальних заяв та інших документів.

- **уміти** правильно тлумачити та застосовувати норми нотаріального права; визначати склад фактів, що необхідно встановити для вчинення певних нотаріальних дій, формувати нотаріальні справи та наряди, складати нотаріальні акти-документи та іншу нотаріальну документацію та вести діловодство.

Предмет: " Практикум з нотаріату"

Курс 1	Напрям, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 4 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 4	«Правознавство» 081 «Магістр»	Дисципліни за вибором студента за профілем «НОТАРІАТ» Практичні заняття: 48 Самостійна робота: 72 Вид контролю: залік

**2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН
ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни
«Практикум з нотаріату»
(для денної форми навчання)**

Всього - 120 год.

Практичні заняття - 48 год.

Самостійна робота – 72 год.

№ з/п	Назва теми лекції, семінарського і практичного заняття	Кількість годин			
		Загальна	лекції	практичні заняття	Самостійна робота
1.	Модуль І Тема 1. Акти-документи в нотаріальному процесі	2			
2.	Тема 2. Документи, що подаються для вчинення нотаріальної дії	2			
3.	Тема 3. Проведення модельної консультації нотаріуса	2			
4.	Тема 4. Нотаріальні акти, що фіксують відсутність умов для вчинення нотаріальної дії.	4			

5.	Тема 5. Процесуальні особливості вчинення нотаріальних дій щодо посвідчення безспірних прав та посвідчення безсперних фактів	4			
6.	Тема 6. Нотаріальні акти, що оформлюють окремі процесуальні дії в межах нотаріальної справи	4			
7.	Тема 7. Процесуальні особливості вчинення нотаріальних дій щодо збереження майна та документів	2			
8.	Тема 8. Нотаріальні акти, що фіксують результат вирішення нотаріальної справи	4			
9.	Тема 9. Процесуальні особливості вчинення нотаріальних дій щодо надання документам виконавчої сили	2			
10.	Модуль II Тема 10. Поняття та види процесуальних документів у цивільних справах, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій	2			
11.	Тема 11. Письмові заяви заінтересованих осіб по суті справ, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій	4			
12.	Тема 12. Заяви з процесуальних питань учасників справ, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій	4			
13.	Тема 13. Судові рішення у справах, що пов'язані із вчиненням нотаріальних дій	2			
14.	Тема 14. Проведення модельного судового засідання у цивільній справі, пов'язаній із вчиненням нотаріальних дій	4			
15.	Тема 15. Рішення суду у цивільній справі, пов'язаній із вчиненням нотаріальних дій	6			

	Усього	120			72
--	--------	-----	--	--	----

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Акти-документи в нотаріальному процесі

Колоквіум

1. *Поняття та види актів-документів у нотаріальному процесі.*
2. *Правила нотаріального діловодства.*
3. *Нотаріальні акти, що фіксують відсутність умов для вчинення нотаріальної дії*
4. *Нотаріальні акти, що фіксують результат вирішення нотаріальної справи.*

Тема 2. Документи, що подаються для вчинення нотаріальної дії

Питання для обговорення

1. *Загальні вимоги, що пред'являються до документів, що подаються для вчинення нотаріальних дій.*
2. *Наслідки подання нотаріусу документів, що не відповідають вимогам до документів, що подаються для вчинення нотаріальних дій.*

Завдання 1.

Притика Г.О. який діє в інтересах малолітнього сина Притики Я.Г., звернувся з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю "Факторингова компанія "Вектор Плюс", Колосовської С.О., про визнання недійсним договору іпотеки, треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору: приватний нотаріус Самойлова С.М., Служба у справах дітей Оболонської районної в м. Києві державної адміністрації.

Представник відповідача ТОВ "Факторингова компанія "Вектор Плюс" звернувся до суду з клопотанням про витребування доказів та просив суд витребувати у приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Самойлової Світлани Миколаївни копії документів, що надавались нотаріусу сторонами правочину під час укладення договору іпотеки.

Визначте склад документів, що мали бути подані нотаріусу для посвідчення договору іпотеки за умов, що Притика Г.О. та Колосовська С.О. перебувають у шлюбі, а Притика Я.Г. є їх сином.

Складіть ухвалу суду про витребування доказів.

Складіть письмову відповідь нотаріуса на ухвалу суду про витребування доказів.

Завдання 2

Григоров Федір Іванович звернувся до суду з позовом про визнання таким, що не підлягає виконанню, виконавчого напису, вчиненого 23 листопада 2018 року приватним нотаріусом Заречною Ганною Степанівною.

В обґрунтування позовних вимог позивач посилався на те, що 13 червня 2019 року ним отримано постанову про відкриття виконавчого провадження, винесену державним виконавцем Здолбунівського районного відділу ДВС Головного територіального управління юстиції в Рівненській області, з тексту якої він уперше дізнався про правові претензії до нього. Піставою для відкриття виконавчого провадження є виконавчий напис, вчинений 23 листопада 2018 р. року приватним нотаріусом Заречною Г.С. Стягувачем вказано ПАТ КБ «ПриватБанк». Сума боргу, яка підлягає стягненню, становить 80000 грн. Однак позивач жодного кредиту не оформляв та будь яких коштів від банку не отримував. Вважає, що кредитний договір було укладено без його участі іншою особою на підставі його паспорту, що був ним загублений.

Визначте склад документів, що мали бути подані нотаріусу для вчинення даної нотаріальної дії.

Складіть заяву стягувача про вчинення виконавчого напису.

Як суд має вирішити дану справу?

Складіть рішення суду у даній справі.

Завдання 3

Фесько І.Г. звернувся з позовом до Голобородька І.Г., Голобородько С.П. з позовом про визнання недійсним договору купівлі-продажу квартири 34, що розташована по вул. Сонячній у м. Харкові.

Після відкриття цивільної справи Фесько І.Г. звернувся до суду з клопотанням про витребування доказів, в якому просить суд витребувати від приватного нотаріуса Малько Інни Петрівни належним чином засвідчену копію договору купівлі-продажу квартири 34 по вул. Сонячній у м. Харкові.

Складіть письмове клопотання про витребування доказів від імені Фесько І.Г.

Як має діяти суд? Складіть відповідний процесуальний документ.

Складіть письмову відповідь нотаріуса на ухвалу суду про витребування належним чином засвідченої копії договору купівлі-продажу.

Завдання 4

Тобольський Михайло Михайлович 16 жовтня 2018 р. звернувся до нотаріуса Краєвої Ірини Петрівни з проханням видати йому свідоцтво про право на спадщину за законом, посилаючись на те, що його батько, Тобольський Михайло Костянтинович, визнаний померлим рішенням суду, що набрало законної сили 23 серпня 2018р.

Складіть письмову заяву про вступ до спадщини від імені Тобольського М.М.

Складіть зміст роз'яснень нотаріуса щодо складу документів, що мають бути подані Тобольським М.М. для вчинення наведеної нотаріальної дії.

Завдання 5.

У Франції 15.12.2018 р. помер Павлюк Роман. Для здійснення транспортування тіла померлого до України Павлюк Ганна (дружина) отримала документ під назвою "Підтвердження оголошення про смерть". Згідно законодавства Франції Павлюк Ганна також отримала витяг з реєстру щодо актового запису про смерть, виданий компетентним органом Франції 20.12.2018 р. "Підтвердження реєстрації випадку смерті", апостильований із підшитим до нього перекладом на українську мову, вчиненим другим секретарем з консульських питань Посольства України у Французькій республіці. Проте, коли Павлюк Ганна звернулася до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини після смерті чоловіка, було з'ясовано, що вже заведена спрадкова справа № 2/2019 на підставі документу під назвою "Підтвердження оголошення про смерть", яке надала мати померлого Павлюка Романа - Павлюк Марія.

Визначте які документи мають бути подані нотаріусу для відкриття спадщини після смерті Павлюка Ромна. Складіть письмову заяву про вступ до спадщини від імені Павлюк Ганни. Чи було нотаріусом допущено порушення законодавства?

Тема 3. Проведення модельної консультації нотаріуса

(Консультація нотаріуса)

Завдання 1.

До нотаріуса Прозорової Христини Павлівни звернулися Павловська Стефанія Іллівна та її онука, Павловська Ірина Миколаївна з проханням посвідчити договір дарування належної Павловській С.І. квартири № 56 у будинку № 13 по вул. Мироносицькій у м. Харкові. Під час бесіди із заінтересованими особами нотаріусом було з'ясовано наступні обставини:

1. Павловська С.І. має вади зору, які унеможливають самостійне ознайомлення зі змістом документів та їх підписання.
2. Павловська І.М. не розуміє української мови.
3. Павловська С.І. має намір закріпити у тексті договору дарування обов'язки Павловської І.М. щодо утримання та забезпечення належного рівня життя Павловської С.І. Павловська І.М. проти цього не заперечує.
4. Належна Павловській С.І. квартира перебуває під заборонаю відчуження у зв'язку із укладенням щодо неї договору іпотеки на забезпечення кредитного договору.
5. Проти укладення договору дарування заперечує Мартинова Софія Ігорівна – дочка Павловської С.І.

Проведіть модельну консультацію нотаріуса та складіть за її результатами відповідні процесуальні документи.

Тема 4. Нотаріальні акти, що фіксують відсутність умов для вчинення нотаріальної дії

Завдання 1

У вересні 2018 року Тягун Ольга Григорівна звернулась до суду із позовом до приватного нотаріуса Козиренко Ольги Миколаївни, третя особа: Третя Київська державна нотаріальна контора про визнання незаконною постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії та зобов'язання вчинити нотаріальну дію.

Позовні вимоги мотивовані тим, що у жовтні 2017 р. помер батько позивачки Тягун Григорій Петрович. Після його смерті відкрилась спадщина на квартиру.

Після смерті батька позивач дізналась, що 22 лютого 1994 р. року ним було складено заповіт на її ім'я і звернулася за оформленням спадкових прав до нотаріуса Козиренко О.М.

17 серпня 2018 р. нотаріус Козиренко О.М. видала постанову про відмову у видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом на ім'я позивача у зв'язку із неможливістю ідентифікувати особу заповідача через неточності.

Зазначені неточності полягали у тому, що за результатами отриманої інформації від Третьої Київської державної нотаріальної контори, де було

посвідчено заповіт, з'ясувалось, що заповіт було складено Тягун Григорієм Петровичем, 1920 року народження, тоді як фактична дата народження батька позивачки є 15 вересня 1933 року.

Також для посвідчення заповіту було надано паспорт заповідача, виданий Радянським РВК м. Києва 07 лютого 1978 р., але з невідомих причин в реєстрі нотаріальних дій при реєстрації посвідчення заповіту було зазначено дату народження померлого як 1920 рік.

З огляду на зазначене, позивач вважав, що нотаріус безпідставно та необґрунтовано відмовив у вчиненні нотаріальної дії.

Чи законні дії нотаріуса?

Чи є в даному разі підстави для відмови у вчиненні нотаріальної дії?

Складіть постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

Складіть рішення суду у даній справі.

В який спосіб треба діяти Тягун О.Г.?

Завдання 2

До суду звернувся Кротченко Михайло Гнатович до третьої державної нотаріальної контори Запорізької області про визнання незаконною постанови нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії, зобов'язання видати свідоцтво про право на спадщину за заповітом.

В обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що 23 лютого 2018 року померла його мати – Кротченко Марія Олексіївна. 30 березня 2018 року позивач звернувся до третьої державної нотаріальної контори Запорізької області із заявою про прийняття спадщини за заповітом після померлої матері. На підставі його заяви була заведена спадкова справа № 23 за 2018 рік. 21 листопада 2018 року позивач звернувся до третьої державної нотаріальної контори Запорізької області із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину за заповітом. Але йому було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину та 23 листопада 2018 року в.о. завідувача третьої державної нотаріальної контори Протченко С.С. видала постанову про відмову у вчиненні нотаріальних дій. В цій постанові зазначено, що наданий позивачем заповіт не відповідає загальним вимогам до форми складання заповіту, а саме, в ньому не вказаний час його посвідчення. Дії нотаріуса позивач вважає незаконними з наступних підстав: час посвідчення не був вказаний секретарем сільської ради, який реєстрував та посвідчував цей заповіт. Потім цей заповіт було надіслано до реєстратора для внесення до Спадкового реєстру. Ніхто взагалі не вказав на те, що відсутній час посвідчення заповіту. При цьому час був записаний секретарем у журналі реєстрації нотаріальних дій за 2014 рік, який зберігається у сільській раді. Секретар сільської ради Любасова І.Ю. помилково не вказала у заповіті час посвідчення заповіту.

Розглянувши справу, суд постановив рішення про відмову у задоволенні позову Кротченка з тієї підстави, що Цивільним кодексом України не передбачений такий спосіб захисту цивільних прав та інтересів,

як визнання незаконною постанови нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії.

Чи законна постанова нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії?

Визначте предмет доказування у даній судовій справі.

Дайте аналіз змісту судового рішення у даній справі.

Складіть апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції.

Завдання 3

26 березня 2018 року між Прозоровим Іваном Петровичем та Товариством з обмеженою відповідальністю «Затишанське» було укладено договір купівлі-продажу № 1 відповідно до якого ТОВ «Затишанське» продало, а Прозоров І.П. зобов'язався прийняти та оплатити 47/100 часток комплексу будівель та споруд, розташованого по вулиці Центральній, 69 в смт. Затишшя Захарівського району Одеської області, які належать ТОВ «Затишанське» на праві власності, про що зроблено запис у реєстрі речових прав на нерухоме майно. На виконання зазначеного договору купівлі-продажу 47/100 часток комплексу будівель та споруд, за актом приймання-передачі № 1 від 26 березня 2018 року ТОВ «Затишанське» передало позивачеві зазначене у договорі нерухоме майно в повному обсязі.

Прозоров І.П. ще 17 січня 2018 року оплатив вартість придбаного нерухомого майна шляхом перерахування грошових коштів у вигляді попередньої оплати в сумі 8 000 грн. на поточний рахунок ТОВ «Затишанське».

З метою нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу № 1 від 26 березня 2018 року, Прозоров І.П. звернувся до Державного нотаріуса Захарівської районної державної нотаріальної контори Одеської області Русаченко Л.Ю. Під час вчинення нотаріальної дії нотаріус з'ясувала, що Прозоровим І.П. не подано документу, що підтверджує розмір та кадастровий номер земельної ділянки.

Якими мають бути дії нотаріуса?

Чи є в даному разі підстави для відмови у вчиненні нотаріальної дії?

Складіть відповідний нотаріальний процесуальний документ.

Завдання 4

22 вересня 2017 р. Стаднік Станіслав Сергієвич звернувся до нотаріальної контори із заявою про опис і вжиття заходів по охороні спадкового майна, що знаходиться в квартирі його померлого батька № 25 по вул. Сосновській, 1 у м. Харкові. Стаднік С.С. зазначив, що він є спадкоємцем за заповітом на половину всього належного спадкодавцю майна за винятком квартири № 25 на вул. Сосновській, 1 у м. Харкові, що належала спадкодавцю та його дружині - Стаднік Тамарі Вікторівні як спільне майно

подружжя, та яку померлий заповів своїй дочці Стаднік Марині Сергієвні. Майно за місцезнаходженням квартири № 25 по вул. Сосновській у м. Харкові перебуває без опису та охорони, у володінні вдови його батька Стаднік Т.В., яка є непрацездатною і успадковує лише свою обов'язкову частку в спадковому майні за законом, а саме 1\8 частину, але вона вже фактично вступила в права спадщини, оскільки користується усіма домашніми речами, а не своєю 1/8 частиною, як це передбачено законом.

Державний нотаріус Золотарьова Лілія Борисівна, з'явившись за вказаною адресою для складання акту опису спадкового майна, не була допущена до квартири Стаднік Тамарою Вікторівною.

Складіть заяву про опис і вжиття заходів по охороні спадкового майна від Стадніка Станіслава Сергійовича

Як має діяти нотаріус у наведеній ситуації?

Складіть відповідний процесуальний документ.

Тема 5. Процесуальні особливості вчинення нотаріальних дій щодо посвідчення безспірних прав та посвідчення безспірних фактів *(модельна консультація нотаріуса)*

Завдання 1

13 вересня 2018 р. до нотаріуса Синявської Марини Янівни звернулася Ладеньова Світлана Петрівна із заявою про прийняття спадщини як особа, що має право на обов'язкову частку у спадщині, повідомивши, що 20 травня 2018 р. помер її чоловік Фірсов Олексій Саввович. Синявська М.Я. відкрила спадкову справу та з'ясувала, що 19 липня 2016 р. Фірсов О.С. склав заповіт, посвідчений нотаріусом Хотько Любов'ю Василівною, за яким заповів своїм дітям від першого шлюбу Савчук Тетяні Олексіївні – належну йому квартиру № 143 у будинку № 41 по вул. Валентинівській у м. Харкові, а Фірсову Аркадію Олексійовичу – будинок № 76 по вул. Верінській у м. Харкові.

25 жовтня 2018 р. до нотаріуса Занецької Людмили Святославівни звернулися спадкоємці Фірсова О.С. за заповітом Савчук Т.О. та Фірсов А.О.

30 листопада 2018 р. до нотаріуса Синявської М.Я. звернувся ще один син померлого Фірсова О.С. – Фірсов Степан Олексійович, пояснивши, що строк на прийняття спадщини він пропустив з поважної причини, оскільки перебував за кордоном і про смерть батька йому було не відомо.

Нотаріус Синявська М.Я. з поданих спадкоємцями документів з'ясувала, що до спадкової маси належить наступне майно:

- квартира № 143 у будинку № 41 по вул. Валентинівській у м. Харкові;

- будинок № 76 по вул. Верінській у м. Харкові;
- квартира № 73 у буд. № 13 по вул. Іл'їнській у м. Харкові, де Фірсов О.С. проживав до моменту своєї смерті разом зі своєю другою дружиною Ладеньовою С.П. та їх 15-річною дочкою Ладеньовою Марією Олексіївною;
- житловий будинок № 8 з надвірними будівлями і спорудами по вул. Чехова в м. Коростені Житомирської області;
- автомобіль «Фольксваген - Пассат» д.н.з. АХ 6301СМ;
- грошові вклади на рахунках Публічного акціонерного товариства «Банк «Фінанси та кредит», Публічного акціонерного товариства «Дельта Банк», Публічного акціонерного товариства банку «ПриватБанк».

Визначте процесуальний порядок вчинення даної нотаріальної дії.

Тема 6. Нотаріальні акти, що оформляють окремі процесуальні дії в межах нотаріальної справи

Завдання 1

У березні 2018 р. до державного нотаріуса звернулася Баканова Наталя Іванівна з заявою про вжиття заходів з охорони спадкового майна. В заяві вона зазначила, що 13 січня 2018 р. помер її батько, Баканов Іван Степанович. Після його смерті відкрилася спадщина, яку вона прийняла шляхом подачі відповідної заяви до державної нотаріальної контори, де було заведено спадкову справу № 6/2018. Крім неї спадкоємцями першої черги ще є інші діти Баканова Івана Степановича: Баканова Валентина Іванівна та Баканов Петро Іванович. В заяві зазначено, що Баканова Валентина Іванівна спадщину також прийняла, Баканов П.І. спадщину ще не прийняв. Вказано, що за місцем відкриття спадщини проживає Баканова Валентина Іванівна, а вона та Баканов Петро Іванович там не проживають. Вказала, що до складу спадкового майна входять: житловий будинок загальною площею 55,9 кв.м., земельна ділянка для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд, загальною площею 0,25 га., дві земельні ділянки для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, майно та товари домашнього вжитку, які не потребують державної реєстрації. Вважає, що до складу спадкового майна можливо також входить

сільськогосподарська техніка: трактори МТЗ, плуги, прес-підбирач, роторна коса, культиватор, сіялка, сіно перекидач, диски тракторні, мотоблок, мотопомпа та інший господарський інвентар, а також побутова техніка, меблі, свійські тварини: корови, свині, бички. У лютому 2018 р. їй стало відомо, що з подвір'я її батька, де проживає Баканова Валентина Іванівна, почали зникати речі, а саме: прес-підбирач, роторна коса, сіно-перекидач, два плуги, бензинова мотокосарка. Побоюючись можливості знищення чи продажу іншого спадкового майна, Баканова Наталя Іванівна звернулася до державної нотаріальної контори з заявою про необхідність вчинення заходів щодо охорони спадкового майна та призначення її охоронцем майна.

Які дії вчиняються нотаріусом щодо збереження спадкового майна та призначення охоронця спадкового майна.

Складіть відповідні нотаріальні акти.

Завдання 2.

До приватного нотаріуса звернувся Рябов С.С. з метою складання та посвідчення заповіту. У заповіті заповідач зробив наступне розпорядження: «Належне мені згідно свідоцтва про право на спадщину за законом, виданого Другою Харківською державною нотаріальною конторою 28 березня 1998 р. в реєстрі за №2-2126, домоволодіння за №4, що знаходиться по вул. Садовій в м. Харків, а також нежитлові приміщення №№1, 2, які розташовані в будинку № 7 по вул. Світлій у м. Харкові, та належать мені на підставі Рішення Московського районного суду м. Харкова від 24 серпня 2007 р. у справі №2-4585/07/04, зареєстровані 17 грудня 2007 р. в Реєстрі прав власності на нерухоме майно за реєстраційним №20668482, номер запису П-2-9837 в книзі 1, я заповідаю своїй донці – Рябовій М.А., яка народилася 8 березня 2010 р., що мешкає в м. Харків, вул. Свободи, 8, кв. 15.

До досягнення моєю донькою, Рябовою М.А., повноліття, обов'язок вживати заходів щодо охорони спадкового майна, вимагати від боржників спадкодавця виконання ними своїх зобов'язань, управляти спадщиною, а

також використовувати доходи з оренди нерухомого майна на потреби малолітньої доньки Рябової М.А., довіряю своєму виконавцеві – брату, Рябову О.С., який народився 24 серпня 1980 р. і мешкає в м. Харків, вул. Свободи, б. 8, кв. 15. У квітні 2019 р. спадкодавець, Рябов С.С. помер.

Які дії повинен вчинити державний нотаріус у разі звернення до нього виконавця заповіту з метою виконання волі спадкодавця?

Складіть відповідний нотаріальний акт.

Тема 7. Процесуальні особливості вчинення нотаріальних дій щодо збереження майна та документів
(модельна консультація нотаріуса)

Завдання 1.

У вересні 2016 р. ПАТ «Банк Дио» (далі – Банк) та Винник В.В. уклали кредитний договір, за яким останній отримав від Банку грошові кошти у вигляді не поновлювальної відкритої кредитної лінії окремими траншами з лімітом кредитування 130 800 доларів США строком зі сплатою 16,0 відсотків річних. В забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором між банківською установою та Винником В.В. були укладені два договори іпотеки щодо квартир № 1 та № 2.

На адресу приватного нотаріуса Середіна Д.С., 13 листопада 2018 р. від банку надійшли заяви про накладення заборони відчуження на квартири, що належали іпотекодавцю а саме:

- № 1 у житловому будинку із вбудованими нежитловими приміщеннями літ. В-25, VI-1, VII-1, в-1, кв., що складається з: 1- житлова, 2- санвузол, I- лоджія, загальна площа 119,5 кв.м., житлова площа 103,8 кв.м.;

-№ 2 складається з: 1- житлова, 2- санвузол, I- лоджія, загальна площа 151,8 кв. м, житлова площа 132,6 кв. м.

У червні 2018 р. Винник звернувся до приватного нотаріуса Федотова Р.С. з вимогою про зняття заборони відчуження заставленого майна у зв'язку з погашенням ним позики, на підтвердження чого надав повідомлення банку

про погашення кредиту, в наслідок чого нотаріусом було вчинена низка нотаріальних та реєстраційних дій.

Яким чином нотаріусом здійснюється накладення заборони щодо відчуження нерухомого майна? Яким чином нотаріусом здійснюється зняття заборони щодо відчуження нерухомого майна? Які правила реєстрації цих нотаріальних дій. Проведіть модельний процес за вищенаведеною фабулою. Крім того, змодельуйте ситуацію, коли зняття заборони відчуження заставленого майна здійснюється за заявою боржника на підставі ст. 537 ЦК.

Завдання 2.

До державного нотаріуса Харківського міського нотаріального округу у вересні 2018 р. звернувся Остапенко М.В. із заявою про опис і вжиття заходів щодо охорони спадкового рухомого майна, що знаходиться в квартирі його померлого батька. В заяві зазначив, що він є спадкоємцем за заповітом на половину всього належного спадкодавцю майна за виключенням квартири, що належала спадкодавцю та його дружині з другого шлюбу, як спільне майно подружжя, частину якої померлий заповів своїй донці. При цьому, майно за місцезнаходженням квартири знаходиться без опису і охорони, а вдова його батька фактично прийняла спадщину, оскільки користується усіма домашніми речами, а не лише своєю 1/8 частиною, адже вона є непрацездатною і вправі успадкувати лише свою обов'язкову частку в спадковому майні за законом. Також Остапенко М.В. вказував, що його батько хворів, у зв'язку з чим дружина переконала його зняти усі грошові кошти з банківських рахунків, а у лютому 2017 р. переоформила спільно побудовану дачу на свого сина від першого шлюбу, а автомобіль – на свого онука. Вважаючи, що до спадкової маси повинна увійти половина всього набутого під час шлюбу померлого і його вдови майна незалежно від того, на кого це майно оформлене, просив нотаріуса встановити таке майно.

*Які заходи щодо охорони спадкового майна повинен вжити нотаріус?
Складіть відповідний документ. Підготуйтеся до модельного процесу.*

Тема 8. Нотаріальні акти, що фіксують результат вирішення нотаріальної справи

Завдання 1.

15 серпня 2018 р. Туманський Сергій Іванович звернувся до нотаріуса Шумської Тетяни Миколаївни із заявою про прийняття спадщини за законом після своєї матері Туманської Ірини Василівни, що померла 12 травня 2018 р. На цій підставі нотаріусом було відкрито спадкову справу. Спадкову масу складала квартира 47 у будинку 320 по вул. Пушкінській у м. Полтаві.

18 грудня 2018 р. Туманський С.І. отримав від нотаріуса Шумської І.В. листа наступного змісту: «Шановний Сергію Івановичу! 15 серпня 2018 р. Ви звернулися із заявою про прийняття спадщини після смерті Вашої матері, але й досі не отримали свідоцтва про право на спадщину. Повідомляю Вас, що 18 жовтня 2018 р. було подано заяву про прийняття спадщини за законом після смерті Вашої матері і її дочкою – Ольховською Ольгою Григорівною. Якщо протягом місяця Ви не отримаєте свідоцтва про право на частку у спадковому майні, то таке свідоцтво на всю спадкову масу буде видано Ольховській Ользі Григорівні.»

Чи ґрунтується на законі зміст листа нотаріуса?

Якими мають бути дії нотаріуса у наведеній ситуації?

Складіть свідоцтво про право на спадщину на ім'я Ольховської О.Г.

Завдання 2.

Трохименко Павло Андрійович звернувся до суду з позовом до Бубнова Ігоря Аркадійовича про внесення змін до свідоцтва про право на спадщину.

Позовні вимоги було обґрунтовано наступними обставинами. 31 грудня 2016 року помер Трохименко Семен Степанович. Після його смерті відкрилась спадщина, що складається з квартири № 10, яка розташована у буд. 104-б по вул. Карла Маркса (Потьомкінській) у м. Херсоні та житлового будинку № 39-б, розташованого по пров. Молодіжному у м. Херсоні. Позивач є рідним дядьком померлого. Рішенням Цюрупинського районного суду Херсонської області від 13 листопада 2018 року за позовом Трохименко П.А. до Бубнова І.А., третя особа Перша Херсонська державна нотаріальна контора було змінено черговість одержання права на спадщину позивача з третьої черги на другу. Позивач та відповідач є спадкоємцями однієї черги, тобто мають право на спадкування в рівних частках. Під час звернення до

нотаріальної контори із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину за законом після померлого Трохименка С.С. позивач дізнався, що до набрання законної сили рішенням суду про зміну черговості спадкування нотаріусом було видано свідоцтво про право на спадщину Бубнову І.А., що є дідом померлого. Вважає, що факт отримання відповідачем свідоцтва про право на спадщину на вищевказані об'єкти нерухомого майна в цілому з розміром частки 1/1 порушує право на спадщину позивача і до свідоцтва про право на спадщину відповідача мають бути внесені зміни з урахуванням належності позивачу права на частку в даному спадковому майні.

Яким має бути рішення суду за позовом Трохименка П.А.?

Складіть відповідний нотаріальний акт - документ на виконання рішення суду.

Завдання 3.

6 березня 2017 року помер Крякун Йосип Федорович, що підтверджується поданим нотаріусу Вольській Наталії Григорівні свідоцтвом про смерть, виданим 7 березня 2017 року Лиманським міським відділом державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Донецькій області.

Крякуном Й.Ф. 15 листопада 2016 року був складений секретний заповіт, за яким він заповів трикімнатну квартиру № 30 у будинку 25 по вул. Квітковій у м. Лиман з усім майном, що в ній знаходиться, земельну ділянку площею 59,3104 га, у тому числі 47,0804 га ріллі, 12,23 га кормових угідь та 1,3673 га під будівлями, лісами та іншими угіддями (на праві постійного користування), яка здана в оренду фермерському господарству "Багатогалузеве фермерське господарство "Мрія", розташованому на території Кіровської селищної ради. У власність Крякун Григорію Йосиповичу, Крякун Ользі Йосипівні та Білецькій Світлані Йосипівні. Крім того, Білецькій Світлані Йосипівні він також заповідав грошові внески з належними до них відсотками, які зберігаються у Краснолиманському відділенні ПАТ КБ "ПриватБанк", що розташований за адресою: вул. І.Лейко, 18, м. Лиман, Донецька область, на рахунку № 125667 та № 177666, грошові внески з належними до них відсотками, які зберігаються у філії Ощадбанку України № 2870, що знаходиться за адресою: вул. Поштова, 1, м. Лиман, Донецька область, на рахунку № 99999, та у філії Ощадбанку України № 2870/05, що знаходиться за адресою: вул. І.Лейко, 3, м. Лиман, Донецька область, на рахунку № 888777, та № 888666, земельну ділянку площею 0,20 га, що знаходиться за адресою: ділянка № 32 по вул. Польовій у м. Лиман.

Секретний заповіт, складений 15 листопада 2016 року померлим Крякуном Й.Ф. був оголошений 16 вересня 2017 року державним нотаріусом Лиманської державної нотаріальної контори Вольскою Н.Г. в присутності двох свідків: Рибалко Костянтина Андрійовича, Шептун Дарини Марківни, та заінтересованих осіб: Білецької Світлани Йосипівни, Крякун Жанни Борисівни, яка діє як законний представник своїх малолітніх дітей: Крякун

Григорія Йосиповича, Крякун Ольги Йосиповни, попереджених нотаріусом про дату та місце оголошення секретного заповіту.

Складіть протокол про оголошення секретного заповіту.

Завдання 4.

Маковецький Ростислав Янович та Болонько Фаїна Арсенівна звернулися до нотаріуса Мельникової Олени Олександрівни з метою посвідчення договору купівлі – продажу $\frac{1}{2}$ частки жилого будинку № 47, що розташований по вул. Мрійників у м. Харкові. При підготовці до вчинення нотаріальної дії нотаріусом було з'ясовано, що даний будинок належить на праві спільної часткової власності двом співвласникам: Маковецькому Ростиславу Яновичу ($\frac{1}{2}$ будинку) та Бондарчук Раїсі Тимофіївні ($\frac{1}{2}$ будинку). Маковецький Р.Я. повідомив нотаріуса, що у нього із Бондарчук Р.Т. склалися вкрай неприємні стосунки, і вона має намір чинити спротив укладенню договору купівлі – продажу.

Сформулюйте роз'яснення нотаріуса щодо можливостей нотаріальної форми забезпечення реалізації прав та інтересів продавця і покупця.

Складіть відповідний нотаріальний акт – документ, за допомогою якого можна утворити умови для нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу майна, що перебуває у спільній частковій власності.

Завдання 5.

До нотаріуса надійшов лист від Головного управління національної поліції у місті Києві Голосіївського районного управління за підписом старшого слідчого СВ Голосіївського УП ГУ НПУ України у м. Києві наступного змісту.

В провадженні СВ Голосіївського УП ГУ НП у м. Києві перебуває кримінальне провадження, внесене до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 111111111, за ознаками кримінального правопорушення передбаченого ч.4 ст. 190 Кримінального кодексу України.

Враховуючи вищевикладене, керуючись ст. 25 ЗУ «Про поліцію», керуючись Главою 4, ст.ст. 84,85 КПК Укпаїни, ст. 93 КПК України, прошу Вас надати належним чином завірені копії усіх документів, що стали підставою для посвідчення договору купівлі-продажу нерухомості, що мало місце 06.12.2010 (реєстровий номер 1234). Також прошу надати інформацію хто саме був присутні при укладенні вищевказаного договору, надавши при цьому завірені копії документів, які посвідчують даних осіб. В додатку до цього прошу Вас надати копію сторінку журналу реєстрації нотаріальних дій за 20.12.2010, в якому наявний підпис осіб, які були присутні при посвідченні договору купівлі-продажу від 06.12.2010 (реєстровий номер 1234).

Відповідно до абз. 8 ст. 8 Закону України «Про нотаріат» довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду, прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу, а також на обґрунтовану письмову вимогу державного виконавця, приватного виконавця за виконавчим провадженням з обов'язковим зазначенням номера виконавчого провадження та реквізитів виконавчого документа, на підставі якого здійснюється виконавче провадження.

Зазначені відомості прошу надати протягом 3 робочих днів та направити на адресу Голосіївського УП.

Складіть відповідний нотаріальний акт. В який строк нотаріус повинен надати документи? Яким чином повинні бути оформлені документи, що надаються на вимогу слідчого. Визначте можливий перелік документів.

Тема 9. Процесуальні особливості вчинення нотаріальної дії щодо надання документам виконавчої сили

Завдання 1.

Між АТ «КБ «ПриватБанк» (далі – Банк) та Токар С.А. 26 травня 2009 р. був укладений кредитний договір, відповідно до якого остання отримала кошти у розмірі 15 000,00 грн з терміном повернення до 25 лютого 2018 р. та сплатою 2,00 % на місяць за користування кредитом. На забезпечення виконання зобов'язань за указаними кредитними договорами між Банком та Токар С.А. укладено договори іпотеки. Оскільки останньою неналежно виконувалися кредитні зобов'язання, Банк звернувся до нотаріуса з заявою про вчинення виконавчого напису.

Постановою нотаріуса відмовлено у вчиненні відповідної нотаріальної дії, оскільки Банк, як іпотекодержатель, направив боржнику письмову вимогу щодо усунення порушень за кредитною угодою за три дні до звернення з заявою до нотаріуса, не дотримавшись при цьому 30-денного строку для надіслання іпотекодержателем повідомлення про необхідність усунення

порушення за іпотечним договором, встановленого підпунктом 2.3 пункту 2 Глави 16 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій. Крім того, приватний нотаріус свою постанову обґрунтував тим, що розмір заборгованості, який Банком запропоновано Токар С.А. погасити у письмовій вимозі (206 607,77 грн.), відрізняється від розміру заборгованості, зазначеного у заяві на вчинення виконавчого напису нотаріуса (207 108,67 грн.).

За повторною заявою банківської установи 3 квітня 2018 р. приватним нотаріусом вчинений виконавчий напис, за яким з Токар С.А. на користь Банку стягнуто заборгованість за кредитним договором в період з 26 травня 2009 р. до 25 лютого 2018 р. (за вісім років вісім місяців тридцять днів) у розмірі 208 607767 грн, з яких: залишок заборгованості за кредитом - 8 607,02 грн, заборгованість за відсотками - 65 600,61 грн, комісія - 1 075,00 грн, пеня - 131 325,14 грн, витрати, пов'язані з вчиненням виконавчого напису - 2000,00 грн.

На підставі виконавчого напису нотаріуса державним виконавцем винесено постанову про арешт майна боржника та оголошено заборону на його відчуження.

*Складіть заяву Банку про вчинення нотаріусом виконавчого напису.
Складіть постанову нотаріуса про відмову у вчиненні виконавчого напису.
Складіть виконавчий напис нотаріуса.*

Тема 10. Поняття та види процесуальних документів у цивільних справах, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій

Колоквіум

- 1. Предмет судової діяльності у цивільних справах, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій.*
- 2. Особливості судових ухвал у цивільних справах, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій.*
- 3. Особливості рішень суду у цивільних справах, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій.*

4. Письмові заяви заінтересованих осіб по суті справ, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій

Тема 11. Письмові заяви заінтересованих осіб по суті справ, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій

Завдання 1.

У лютому 2018 р. Войтенко Артем Дмитрович звернувся до суду з позовом про визнання недійсними довіреності та договору купівлі-продажу квартири до відповідачів Діденко Олега Олеговича та Діденко Анастасії Михайлівни, де третьою особою на стороні відповідачів виступає приватний нотаріус Чернівецького міського нотаріального округу Рогін М.М.

Позивач вказує, що 30.01.2018 р. помер його батько Войтенко Дмитро Олексійович. Незадовго до його смерті, 13.01.2018 р. приватним нотаріусом Чернівецького міського нотаріального округу Рогіним М.М. було посвідчено довіреність, якою Войтенко Дмитро Олексійович уповноважив Діденка Олега Олеговича на здійснення повноважень від його імені та в його інтересах на продаж квартири. За цією довіреністю 28.01.2018 р. приватним нотаріусом Рогіним М.М. посвідчено договір купівлі-продажу квартири, згідно з яким Діденко Олег Олегович від імені Войтенка Дмитра Олексійовича здійснив продаж належної Войтенку Дмитру Олексійовичу на праві власності квартири на користь своєї матері Діденко Анастасії Михайлівни за 15000 грн.

Зі свідчень сусідів Діденко Анастасія Михайлівна, яка працювала листоношею, протягом останнього місяця до смерті Войтенка Д.О., майже щодня приходила до Войтенка Д.О. зі своїм сином.

Після подачі позову до суду, позивачу стало також відомо, що відповідачі 01.02.2018 р. уклали між собою договір довічного утримання (догляду), який посвідчений приватним нотаріусом Рогіним М.М., згідно з яким мати – Діденко А.М. передала у власність своєму сину – Діденку О.О. спірну квартиру. У зв'язку з цим позивач уточнив позовні вимоги і доповнив позов вимогою про визнання недійсним і договору довічного утримання.

Войтенко А.Д. просив залучити до справи свідків Кононенка О.П. та Семеренка Л.Д., які можуть підтвердити, що Войтенко Д.О. сильно зловживав спиртними напоями, часто знаходився в запоях. Також позивач просив допитати нотаріуса Рогіна М.М., залученого як третю особу без самостійних вимог, як свідка, вважаючи, що під час укладення оспорюваних правочинів він діяв умисно і за попередньою домовленістю з відповідачами, допустив професійну недбалість, оскільки не перевінив дійсне волевиявлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії.

Позов було задоволено.

Після набрання рішенням законної сили Войтенко А.Д. подав до суду позов до Рогіна М.М. про визнання дій нотаріуса незаконними і відшкодування моральної шкоди.

Складіть позовну заяву у справі про визнання недійсними довіреності, договору купівлі-продажу та договору довічного утримання.

Складіть відзив на позовну заяву у цій справі.

Складіть пояснення третьої особи, яка не заявляє самостійні вимоги щодо предмету спору.

Складіть позовну заяву у справі про визнання дій незаконними та відшкодування моральної шкоди.

Складіть ухвалу суду на копотання позивача про допит нотаріуса як свідка.

Завдання 2.

Рішенням Коломийського міськрайонного суду від 06.08.2012 р. Слюсаренко Ж.О. визнано померлою. 24.09.2018 р. приватним нотаріусом Коломийського міського нотаріального округу Головного територіального управління юстиції в Івано-Франківській області Яциком П. П. видано свідоцтво про право на спадщину за законом, а саме – квартиру, її чоловіку Слюсаренко Д.М. При реєстрації в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно приватним нотаріусом Яциком П.П. 24.09.2018 р. на квартиру накладено обтяження у вигляді заборони відчуження.

Слюсаренко Д.М. листом від 03.10.2018 р. просив нотаріуса зняти заборону зі спадкового майна. Але листом від 12.10.2018 р. нотаріус повідомив заявника про те, що відповідно до ст. 47 ЦК України спадкоємці фізичної особи, яка оголошена померлою, не мають права відчужувати протягом п'яти років нерухоме майно, що перейшло до них у зв'язку з відкриттям спадщини.

Тоді Слюсаренко Д.М. звернувся до суду з позовом до нотаріуса про скасування та виключення з Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна заборони на квартиру, вважаючи підставою для зняття заборони відчуження те, що п'ятирічний строк з часу відкриття спадщини сплив в серпні 2015 р.

У відзиві на позовну заяву нотаріус зазначив, що заборона відчуження спадкового майна може бути знята після закінчення п'ятирічного строку з часу видачі позивачу свідоцтва про право на спадщину за законом, який на теперішній час ще не сплинув.

Складіть позовну заяву у цій справі.

Складіть відзив на позовну заяву.

Визначте порядок накладення заборони відчуження майна фізичної особи, оголошеної померлою.

Який порядок та підстави передбачені чинним законодавством для скасування заборони відчуження такого майна?

Чи підлягає позов задоволенню?

Тема 12. Заяви з процесуальних питань учасників справ, пов'язаних із вчиненням нотаріальних дій – 4 год.

Фабула №

Пономаренко О.О. і Петренко А.А. уклали з АТ «Укргазбанк» 15 лютого 2009 р. кредитний договір на суму 2 млн. доларів з кінцевим строком повернення до 15 лютого 2018 р. На забезпечення виконання кредитного договору укладено договір іпотеки № 1111 від 9 червня 2009 р., предметом якого був житловий будинок № 25 загальною площею 6 000 кв.м. (в будинку розташовано 102 квартири) за адресою: м. Харків, вул. Алчевських.

Заочним рішенням Московського районного суду м. Харкова від 11 вересня 2016 р. договір іпотеки від 09 червня 2009 р. визнано недійсним, запис про іпотеку виключено з Державного реєстру іпотек та Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна. А рішенням апеляційного суду Харківської області від 04 квітня 2019 р. рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове рішення про відмову у задоволенні позову, а відомості про заборону відчуження поновлено. У період між зняттям заборони і її поновленням квартира № 17 за вищевказаною адресою декілька разів була продана. Зокрема, 07 травня 2016 р. на підставі договору купівлі-продажу власником зазначеної квартири став Лисенко П.П.

У зв'язку зі зміною іпотекодавця, посилаючись на ст. 23 Закону України «Про іпотеку», АТ «Укргазбанк» звернувся з позовом до Лисенка П.П. про звернення стягнення на предмет іпотеки.

У відзиві на позовну заяву Лисенко П.П. вказав, що він в установленому законом порядку придбав спірну квартиру і про існування обтяження на квартирі нотаріус йому не повідомив.

Разом з відзивом Лисенко П.П. подав до суду такі клопотання:

- про залучення приватного нотаріуса, який посвідчував договір купівлі-продажу квартири – Лук'яненко І.І., до участі у справі як свідка;
- про залучення Пономаренка О.О. і Петренка А.А. як третіх осіб і відібрання у них пояснень по суті спору;
- про зупинення провадження у справі до вирішення питання в Конституційному Суді України щодо неконституційності ст. 23 Закону України «Про іпотеку» і її невідповідності ст. 41 Конституції України.

Складіть відповідні заяви з процесуальних питань.

Яке судове рішення має ухвалити суд щодо заявлених клопотань?

Визначте порядок внесення змін до Державного реєстру іпотек та Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна на підставі рішення суду, зокрема про визнання договору іпотеки недійсним, а також у разі скасування такого рішення в апеляційному порядку.

Завдання 3.

Бруснікіна Тетяна Іванівна звернулася до суду з позовом до свого племінника Прохорова Микити Сергійовича, а також Четвертої державної нотаріальної контори м. Макіївка про визнання заповіту недійсним. В

обґрунтування вимог пояснила, що її мати Прохорова Марія Олександрівна 12 лютого 1995 р. склала заповіт на користь свого сина Прохорова Сергія Івановича, який помер 27 листопада 2016 р., але, як їй відомо, за життя не подавав заяву про прийняття спадщини після своєї матері.

Про існування заповіту, складеного Прохоровою Марією Олександрівною позивачці стало відомо вже після того, як рідний син Прохорова Сергія Івановича – відповідач Прохоров Микита Сергійович у березні 2017 р. звернувся до Червоногвардійського районного суду міста Макіївка Донецької області з позовом про визнання права власності на спадщину та надав копію заповіту, тому раніше позивачка не мала можливості оспорювати вищевказаний заповіт.

Бруснікіна Тетяна Іванівна вважає вищевказаний заповіт недійсним через те, що він був підписаний іншою особою. Позивачка вказує, що відповідно до діючого на час складання заповіту законодавства заповіт замість заповідача міг бути підписаний іншою особою, але з обов'язковою відміткою про те, у зв'язку з чим заповіт підписується замість заповідача іншою особою. Отже, нотаріус допустив недбалість, не вказавши, з яких саме причин Прохорова М.О. не змогла особисто поставити свій підпис в заповіті, тому волевиявлення заповідача не було вільним і не відповідало його волі.

Позивачка подала клопотання про проведення посмертної судово-почеркознавчої експертизи щодо підпису Прохорової М.О. Крім того, просила суд витребувати у Четвертої державної нотаріальної контори м. Макіївка оригінал заповіту, а також поставити питання про те, чи заводилася спадкова справа, і у разі заведення витребувати її.

Від нотаріальної контори надійшов відзив, у якому пояснювалося, що підпис було здійснено саме заповідачем, проте стан здоров'я певним чином вплинув на здійснення підпису. У зв'язку з чим подано клопотання про витребування довідки про стан здоров'я Прохорової М.О. на час складання заповіту (медична документація, медична довідка).

Складіть клопотання про призначення посмертної судово-почеркознавчої експертизи.

Чи підлягає зазначене клопотання задоволенню? Складіть відповідний процесуальний документ? Чи є обов'язковим тимчасове зупинення судового розгляду справи у разі призначення експертизи?

Складіть інші клопотання з процесуальних питань по цій справі.

Тема 13. Судові рішення у справах, що пов'язані із вчиненням нотаріальних дій

Завдання 1

Конакова О.В. звернулася до суду з позовом до державного нотаріуса Другої Херсонської державної нотаріальної контори Фесенка О.І. про визнання нотаріальної дії не чинною та відновлення дійсності заповіту

шляхом внесення відповідних відомостей до Державного Спадкового реєстру.

Позов обґрунтовувала наступними обставинами. Конакова О.В. як спадкоємець за заповітом лише 22 листопада 2018 р. дізналася про те, що заповідач Азімова М.В. померла 27 жовтня 2017 р. Тому 27 листопада 2018 р. Конакова О.В. звернулася до приватного нотаріуса Херсонського міського нотаріального округу Херсонської області Крушиніна Ф.А., у якого знаходився на зберіганні перший примірник заповіту із заявою про прийняття спадщини за заповітом. Від нотаріуса вона дізналася, що заповіт був складений та нотаріально посвідчений 17.01.2014 р., заповідачка Азімова М.В. була визнана недієздатною рішенням Суворовського районного суду м. Херсона від 25.07.2014 р., а її рідна сестра Оніщенко Є.В. була призначена опікуном недієздатної Азімової М.В. та після смерті спадкодавця отримала свідоцтво про право на спадщину (автомобіль та квартиру). Тоді Конакова О.В. звернулася до приватного нотаріуса Крушиніна Ф.А. із заявою про ознайомлення з матеріалами спадкової справи з метою встановлення законності вчинення нотаріальних дій, проте отримала відмову з посилання на ст.8 Закону України «Про нотаріат», а в усній розмові нотаріус зауважила, що заповіт, складений на її ім'я, був скасований.

Пізніше вона з'ясувала, що згідно до витягу із Спадкового реєстру від 03.12.2018 р., заповіт від 17.01.2014 р., посвідчений приватним нотаріусом Херсонського міського нотаріального округу Крушиніним Ф.А., 11.08.2014 р. скасований державним нотаріусом Другої Херсонської нотаріальної контори Фесенко О.І. на підставі заяви заповідача Азімової М.В.

Після відкриття провадження у справі Конакова О.В. заявила клопотання про витребування в якості доказів у справі з Другої Херсонської державної нотаріальної контори документи щодо вчинення скасування заповіту Азімової М.В. від 17.01.2014 р.

Крім того, було заявлено клопотання про залучення Крушиніна Ф.А. та Оніщенко Є.В. як третіх осіб, які не заявляють самостійні вимоги.

Чи є підстави для відкриття провадження у справі за наведеною фабулою. Складіть відповідний процесуальний документ.

Чи є підстави для задоволення клопотання про витребування доказів?

Складіть відповідний процесуальний документ.

Складіть процесуальний документ, яким оформлюється залучення до справи третіх осіб, які не заявляють самостійні вимоги.

Завдання 2

Між Луценком Віктором Миколайовичем та Кравченком Олександром Петровичем 12 жовтня 2010 р. був укладений договір купівлі-продажу житлового будинку (далі – договір купівлі-продажу № 1), що посвідчений приватним нотаріусом Луцького міського нотаріального округу Комарницькою Н.В. Того ж дня при укладенні договору купівлі-продажу від

імені Луценко Наталі Володимирівни була підписана письмова згода подружжя на продаж Луценком Віктором Миколайовичем вказаного будинку, яка посвідчена приватним нотаріусом Комарницькою М.В.

17 червня 2011 р. між Кравченком Олександром Петровичем та Семко Павлом Олексійовичем був укладений договір купівлі-продажу вказаного нерухомого майна (далі – договір купівлі-продажу № 2), що посвідчений приватним нотаріусом Луцького міського нотаріального округу Комарницькою М.В.

Рішенням Луцького міськрайонного суду від 06.05.2014 р., постановленому у цивільній справі за позовом Луценко Наталі Володимирівни до Семка Павла Олексійовича, Луценка Віктора Миколайовича та Кравченка Олександра Петровича, третя особа без самостійних вимог щодо предмету спору на стороні відповідачів – приватний нотаріус Луцького міського нотаріального округу Комарницька М.В., договір купівлі-продажу № 1 визнано недійсним, витребувано із володіння Семка П.О., як добросовісного набувача майна, житловий будинок шляхом передачі зазначеного майна у володіння подружжя Луценко Н.В. та Луценка В.М. Судовим рішенням, з урахуванням висновку судово-почеркознавчої експертизи, було встановлено, що замість Луценко Н.В. (дружини), згоду підписала інша особа – знайома Луценка В.М., щодо якої відкрите кримінальне провадження.

У січні 2018 р. добросовісний набувач Семко П.О. звернувся до суду з позовом до нотаріуса Комарницької М. В., ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» про визнання дій незаконними, відшкодування майнової шкоди, стягнення страхового відшкодування.

Позивач посилався на те, що визнання недійсним договору купівлі-продажу № 1 відбулося внаслідок порушення приватним нотаріусом порядку вчинення нотаріальних дій, а саме він не вжив усіх заходів, які б унеможливили виникнення будь-яких сумнівів щодо особи громадянина, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії, а саме: ретельно ознайомитися з паспортом на ім'я Луценко Н.В. в присутності особи, яка цей документ нотаріусу надала, запропонувати даній особі надати інший документ, що містить її фотографію та підпис для порівняння.

Вважає, що саме неправомірними діями приватного нотаріуса Комарницької М.В, йому завдана матеріальна шкода, як добросовісному набувачу вищезазначеного житлового будинку, яку він оцінює у 1 млн. 300 тис. грн.

Разом з позовною заявою Семко П.О. подав заяву про призначення судової будівельно-технічної експертизи для визначення вартості будинку і відповідного визначення розміру майнової шкоди.

Складіть ухвалу про відкриття провадження у справі.

Складіть клопотання про призначення експертизи.

Які факти входять в предмет доказування? Які преюдиційні факти мають місце у справі, відкритій за позовом Семка П.О.?

Які підготовчі дії повинен здійснити суд у цій справі? Складіть відповідний процесуальний документ.

Чи підлягають позовні вимоги Семка П.О. задоволенню?

Тема 14. Проведення модельного судового засідання у цивільній справі, пов'язаній із вчиненням нотаріальних дій

Фабула

Новікова Ганна Володимирівна звернулась до суду з позовом до Акціонерного товариства Комерційний банк «Приватбанк», третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору приватний нотаріус Дніпровського міського нотаріального округу Білоус Марина Сергіївна, в якому просить: 1) визнати таким, що не підлягає виконанню виконавчий напис від 09.10.2018, вчинений приватним нотаріусом Дніпровського міського нотаріального округу Білоус М.С., яким звернуто стягнення на нерухоме майно – житловий будинок, що знаходиться за адресою: Запорізька область, м. Токмак, вул. Ватутіна, буд. 64, що належить на праві власності Новіковій Г.В.; 2) скасувати виконавчий напис від 09.10.2018, вчинений приватним нотаріусом Дніпровського міського нотаріального округу Білоус М.С., яким звернуто стягнення на нерухоме майно - житловий будинок, що знаходиться за адресою: Запорізька область, м. Токмак, вул. Ватутіна, буд. 64, що належить на праві власності Новіковій Г.В., а також просила стягнути витрати по сплаті судового збору у сумі 1536,80 грн.

В обґрунтування позовних вимог позивачка зазначає, що 09.10.2018 року Приватним нотаріусом Дніпровського міського нотаріального округу Білоус М.С. вчинено виконавчий напис за договором іпотеки, посвідченого 19.05.2008 року приватним нотаріусом Токмацького міського нотаріального округу Головка Світланою Вікторівною, укладеного між позивачем та відповідачем в забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором від 19.05.2008 про стягнення з позивача на користь відповідача грошових коштів у розмірі 1 577230,00 грн. (один мільйон п'ятсот сімдесят сім тисяч двісті тридцять грн.).

Позивач вважає, що здійснений виконавчий напис від 09.10.2018 року є незаконним та таким, що не підлягає виконанню у зв'язку з тим, що суперечить положенням ч. 3 [ст. 47 Конституції України](#), яка визначає, що «ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше як на підставі закону за рішенням суду». Тобто міститься пряма та безальтернативна вказівка на можливість вирішення питання щодо примусового позбавлення житла лише за наявності рішення суду. А з огляду на те, що [Конституція України](#) є [Основним Законом України](#), згідно її ж преамбули, та має найвищу юридичну силу відповідно до [ст. 8 Конституції України](#) і її норми є нормами прямої дії, тобто такими, що не потребують додаткового врегулювання та

закріплення іншими нормативно-правовими актами, то і відповідно ці правовідносини є чітко врегульованими та мають завершений вигляд.

Позивач вважає, що не можуть застосуватися у правовідносинах з громадянами України положення ч. 2 [ст. 33 Закону України «Про іпотеку»](#) згідно якого передбачається звернення стягнення на предмет іпотеки, шляхом вчинення виконавчого напису нотаріуса, так як дане положення суперечить [ст. 47 Конституції України](#). Окрема частина договору іпотеки, а саме положення в частині звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом вчинення виконавчого напису нотаріуса є нікчемними згідно ч. 2 [ст. 228 ЦК України](#), так як порушують публічний порядок та спрямована на порушення конституційних прав позивача, тому відповідно до ч. 2 [ст. 215 ЦК України](#) визнання такого окремого правочину недійсним судом не вимагається.

Представник відповідача, позовну заяву Новікової Г.В. до АТ КБ «Приватбанк» про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню та його скасування, вважає необґрунтованою, а позовні вимоги незаконними, а тому простить у задоволенні вказаної позовної заяви відмовити в повному обсязі.

В обґрунтування своєї позиції представник відповідача зазначає, що відповідно до [ст. 87 Закону України «Про нотаріат»](#) для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість.

Діючим порядком вчинення виконавчих дій не передбачено обов'язкове надання нотаріусу для вчинення виконавчого напису за кредитним договором будь-яких інших, не передбачених нормативно-правовими актами документів, а також й обов'язкове витребування нотаріусом інших документів або пояснень сторін.

Представник відповідача вважає, що вчинений нотаріусом напис був здійснений у відповідності до чинного законодавства, підстав для відмови у вчиненні нотаріальної дії у нотаріуса не було, а подані для вчинення нотаріальної дії документи відповідали вимогам законодавства України, що свідчить про спростування доводів позивача.

У випадку, якби позивач дійсно виконав належним чином грошові зобов'язання перед кредитором/банком, то позичальник би в порядку [ст. 545 ЦК України](#) отримав від Банку документ/довідку про одержання виконання в повному обсязі за договором та надав би його суду.

Вищевказаний документ у Позивача відсутній, бо грошове зобов'язання за договором перед Приватбанком існує до сьогодні.

Таким чином, лише при наявності у Позивача/Позичальника від Кредитора/Банку документу/довідки про одержання виконання в повному обсязі за кредитним договором може свідчити про те, що виконавчий напис не підлягає виконанню.

З огляду на те, що зобов'язання Позичальника за кредитним договором та рішення суду не виконані, а договір діє до повного виконання зобов'язань

сторонами, тому у приватного нотаріуса були наявні всі правові підстави для вчинення виконавчого напису.

Представник відповідача простить у задоволенні вказаної позовної заяви відмовити в повному обсязі.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Складіть позовну заяву.

Складіть відзив на позовну заяву.

Складіть пояснення третіх осіб що не заявляють самостійні вимоги на предмет спору.

Складіть рішення суду.

Проведіть модельне судове засідання

Тема 15. Рішення суду у цивільній справі, пов'язаній із вчиненням нотаріальних дій

Список рекомендованої літератури:

Основна література

1. Андрущенко Т. Процесуальні аспекти відкриття нотаріального провадження щодо посвідчення аліментного договору / Т. Андрущенко // Підприємництво, господарство і право. – 2015. – № 3. – С. 16-19.

2. Баранкова В. В. Поняття та межі нотаріальної таємниці // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2017. – № 4. – С. 192 – 219.

3. Баранкова В. В. Реалізація спадкових прав: розмежування судової та нотаріальної юрисдикції» // Мала енциклопедія нотаріуса. – Х., 2016. – № 5(89). – С. 119-130.

4. Баранкова В. В. Розкриття нотаріальної таємниці в межах судового розгляду цивільних справ // Право та державне управління. – 2017. – № 3. С. 57-63.

5. Баранова Т. І. Електронні реєстри у сфері міжнародного документообігу, оптимізація процедури з проставлення апостиля за участю нотаріуса / Т. І. Баранова, Г. С. Дьомкіна // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 9. – С. 37-46.

6. Бурдальова І. В. Особливості нотаріального посвідчення довіреності / І. В. Бурдальова // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 12. – С. 25-27.

7. Васирина Н. В. Особливості позасудової форми захисту права власності / Н. В. Васирина // Актуальні питання публічного та приватного права. – 2013. – № 3. – С. 30-32.

8. Васирина Н. В. Право на заповіт та окремі питання його реалізації / Н. В. Васирина // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер., Право. – 2014. – № 28 т.1. – С. 103-107.

9. Горбань Н. С. Мова, якою здійснюється нотаріальна діяльність: актуальні проблеми / Н. С. Горбань // Держава і право: юрид. і політ. – 2013. – N 60. – С. 292-298.
10. Городько П. П. Особливості правозастосування окремих актів законодавства при зверненні до нотаріуса щодо засвідчення вірності копії (фотокопії) паспорта / П. П. Городько // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – N 9. – С. 47-49.
11. Денисяк Н. М. Нотаріальна таємниця як одна з важливих складових діяльності нотаріуса / Н. М. Денисяк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція. – 2014. – N 7. – С. 135-137.
12. Дерій О. О. Нотаріальне посвідчення договорів про сплату аліментів на користь інших членів сім'ї та родичів: проблемні аспекти / О. О. Дерій // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Право. – 2013. – N 21 ч.2. – С. 185-188.
13. Дзюба Н. Послуги нотаріуса в діяльності підприємства / Н. Дзюба, О. Олішевко // Податки та бухгалтерський облік. – 2013. – N 62(5 серп.). – С. 20-32.
14. Доброльожа В. Нотаріальна практика в аспекті нового Земельного кодексу України // Нотаріат для вас. – 2007. – Червень (№ 6). – С. 4-6.
15. Єрух А. М. Довідник нотаріуса / А. М. Єрух, Ю. М. Козьяков, Н. В. Круковес. – Вип. 1-4. – К., 2006. 254 с.
16. Кармаза О. О. Особливості посвідчення нотаріусами правочинів про відчуження житла в міжнародному нотаріальному процесі / О. О. Кармаза // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2012. - N 6. - С. 137-141.
17. Круковес Н. Нотаріальна форма угоди / Н. Круковес // Урядовий кур'єр. 2005. – 24 квітня (№ 77). – С. 16.
18. Лешенко М. О. Нотаріальне оформлення цивільно-правових документів / М. О. Лешенко, Ю. М. Козьяков. – Київ, 2007. – 399 с.
19. Марценишин Д. Нотаріальне оформлення операцій з нерухомістю / Д. Марценишин // Пенсійний кур'єр. – 2005. – 11 лютого (№ 6). – С. 10.
20. Муляр Н. О. Основні питання оформлення документів на виїзд дитини за кордон / Н. О. Муляр // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2014. - N 7. - С. 19-24.
21. Нечипоренко О. І. До питання визначення моменту укладення договору, що підлягає нотаріальному посвідченню / О. І. Нечипоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2014. - N 4. - С. 92-99.
22. Ніколаєва Т. Вексель: від опротестування до виконавчого документа (Протест нотаріуса та вчинення виконавчого напису на веселі) / Т. Ніколаєва // Юридичний вісник України. – 2005. – 20-26 жовтня (№ 42). – С. 13.
23. Нотаріат: підручник / В. В. Комаров, В. В. Баранкова. – Харків: Право, 2019. – 416 с.

24. Остапенко О. Є. Проведення закритого судового розгляду з метою охорони нотаріальної таємниці / О. Є. Остапенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2014. - N 2. - С. 163-169.

25. Остапчук О. В. Актуальні питання дійсності договорів оренди нерухомого майна (за матеріалами практики господарських судів) / О. В. Остапчук // Вісник господарського судочинства. - 2013. - N 6. - С. 164-173.

26. Саєнко О. Депозитні операції нотаріусів (проблеми та перспективи) // Право України. – 2003. – № 3. – С. 100-102.

27. Саєнко О. Реалізація права власності на землю: окремі проблеми нотаріату / О. Саєнко // Право України. – 2005. – № 5. – С. 94-96.

28. Сидоров І. Деякі питання вчинення нотаріусами виконавчих написів на опротестованих векселях / І. Сидоров // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 35-37.

29. Смердов В. Укладення договору оренди з фізособою-підприємцем не потребує його нотаріального посвідчення / В. Смердов // Податки та бухгалтерський облік. - 2013. - N 53 (4 лип.). - С. 44-47.

30. Фурса Є. Є. Актуальні питання забезпечення доказів консулом (на прикладі нотаріальних проваджень щодо спадкування) / Є. Є. Фурса // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2014. - N 12. - С. 156-164.

31. Фурса Є. Є. Відмова від спадщини: нотаріальне посвідчення правочину чи засвідчення підпису (на прикладі консульської практики) / Є. Є. Фурса // Часопис Київського університету права. - 2014. - N 1. - С. 212-215.

32. Фурса Є. Є. Нотаріальне посвідчення афідевіту та його консульська легалізація (апостилювання): актуальні проблеми нотаріальної та консульської практики / Є. Є. Фурса // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2014. - N 9. - С. 54-63.

33. Череватенко І. М. Нотаріальний порядок оформлення спадщини за умови поділу спадкового майна / І. М. Череватенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер., Право. - 2013. - N 21 ч.2. - С. 293-295.

34. Штепа Л. Засвідчення копій документів / Л. Штепа // Незалежний аудитор. - 2014. - N 2. - С. 138-145.

Додаткова література

1. Гулевська Г. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання нотаріальною діяльністю та пріоритети запозичення в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 7. – С. 57-61.

2. Єфіменко Л. В. Правове регулювання нотаріальної діяльності має зазнати змін / Л. В. Єфіменко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. – № 1. – С. 74-79.

3. Жеффре А. Тальпіс. Нотаріат у світі загальносвітових глобальних процесів / Жеффре А. Тальпіс. // Нотаріат для вас. – 2002. – липень-серпень (№ 7). – С. 5-9.

4. Законодавство України про нотаріат / Упорядник: М. І. Кондратенко. – К.: Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотаріат в Україні // Підручник. — Х.: Право, 2011. – 384 с.
5. Карп'як Т. Державний нотаріальний архів: у яких випадках може стати в пригоді суб'єкту господарювання / Т. Карп'як // Все про бухгалтерський облік. - 2014. - N 1(9 січ.). - С. 46-47.
6. Нелін О. Правова природа нотаріального акта в новітній парадигмі українського права / О. Нелін // Юридична Україна. - 2013. - N 11. - С. 4-8.
7. Нотаріальне оформлення цивільно-правових документів: Зразки, роз'яснення, нормативні акти. – Київ, 2005. – 400 с.
8. Нотаріальний процес: теоретичні основи / Фурса С. Я.- К., 2004. - 320 с.
9. Радзієвська Л. К. Нотаріат в Україні / Радзієвська Л. К., Пасічник С. Г. – Київ, 2014. – 528 с.
10. Семаков Г.С. Нотаріат в Україні / Г.С. Семаков, С.П. Кондракова. – Київ, 2015. – 120 с.
11. Слінько С. В. Зразки нотаріальних документів / С.В. Слінько. – Харків, 2006. – 304 с.
12. Череватенко І.М. Нотаріальне провадження щодо посвідчення безспірних прав: монографія/ І.М. Череватенко. – Харків: Право, 2017. – 200с.
13. Федоренко Т. В. Нотаріальні дії та порядок їх вчинення / Т. В. Федоренко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2012. - N 6. - С. 156-160.
14. Фурса С. Я. Нотаріат в Україні / С. Я. Фурса, С. І. Фурса. – Київ, 2006. – 478 с.
15. Фурса С. Я. Нотаріат України: Книга 1. Організація нотаріату з практикумом // Підручник у трьох книгах / - 3-те вид., доповн. і переробл. - К.: Алерта, 2015. Юрінком Інтер, 2015. – 384 с.

ЗМІСТ